

Tjänsteställe
Barn- och utbildningsförvaltningen

Datum
2025-04-23

Dnr
BUN0334/25

Handläggare
Erika Zakrisson
Tel: 023-830 00

E-post: erika.zakrisson@falun.se

Yttrande 2025-04-23 gällande Ett likvärdigt betygssystem (SOU 2025:18)

Sammanfattning

Falu kommun ställer sig i huvudsak positiv till utredningens förslag och ser potential i att det nya systemet kan bidra till ökad rättvisa och likvärdighet. För att uppnå detta krävs dock en anpassad tidsplan, samordning av pågående reformer och ett starkt fokus på elevens perspektiv. Genom tydlig kommunikation, ett väl utformat implementeringsstöd och en bra planering för en hållbar arbetsbelastning i skolan kan reformen genomföras med hög kvalitet. Nedan redovisas nämndens samlade synpunkter utifrån remissens huvudområden.

Yttrande

1. Tidsplan och implementering

Behov av en anpassad tidsplan

Falu kommun anser att den föreslagna tidsplanen är alltför snäv i förhållande till reformens omfattning och komplexitet. De föreslagna förändringarna förutsätter såväl organisatorisk anpassning som omfattande fortbildning av personal. Det är därför avgörande att tidsramen justeras för att möjliggöra en kvalitetssäkrad implementering i hela skolväsendet.

Samordning av pågående reformer

Det pågår för närvarande flera parallella skolutredningar utan tydlig samordning. Falu kommun betonar vikten av ett helhetsgrepp, där införandet av nytt betygssystem koordineras med övriga reforminsatser för att säkerställa att skolorganisationen ges realistiska förutsättningar att hantera förändringarna.

2. Ny betygsskala och ökad likvärdighet

Numerisk betygsskala

Falu kommun tillstyrker förslaget om en betygsskala i tio steg. Den symmetriska skalan bedöms ge bättre förutsättningar för rättvis och nyanserad bedömning av elevers kunskaper. Att ersätta betyget F med en progression inom betygstegen 1–3 uppfattas som en tydlig pedagogisk förbättring som kan minska stigmatisering och bättre spegla elevers utveckling.

Ökad tydlighet och rättvisa i urvalet

Det föreslagna systemet kan bidra till ökad rättssäkerhet i antagningen till högre utbildningar och skapa mer likvärdiga förutsättningar oavsett vilken skola eleven gått i. Falu kommun ser särskilt positivt på att betyget 4 föreslås som riktmärke för godtagbara kunskaper, då det tydliggör vad som förväntas av eleverna och kan bidra till ökad transparens i bedömningen.

3. Meritvärdeskalibrering och nationella prov

Stärkt likvärdighet genom gemensamma ramverk

Falu kommun bedömer att en kombination av lärarsatta betyg och nationella slutprov i årskurs 9 och på gymnasial nivå är ett steg i rätt riktning. Det skapar ett gemensamt ramverk för bedömning och kan bidra till minskad betygsinflation. Samtidigt är det avgörande att lärarna fortsatt får använda ett brett underlag vid betygssättning.

Falu kommun välkomnar att nationella prov i årskurs 3 och 6 föreslås få en diagnostisk funktion och genomföras i början av respektive läsår. Detta bedöms ge lärarna bättre underlag för att möta elevernas behov tidigt i undervisningen.

Vikten av tydlig kommunikation

Den föreslagna modellen för betygssättning är komplex och är både svår att förstå och förklara. Det är därför nödvändigt med en kommunikationsstrategi som förklarar kalibreringsmodell och hur provresultat vägs in i slutbetyget. Bristande förståelse kan annars skapa oro och minska förtroendet för systemet hos både elever, vårdnadshavare och skolpersonal.

Stöd vid implementering

Ett välfungerande implementeringsstöd – både pedagogiskt och tekniskt – är en förutsättning för att modellen ska fungera i praktiken. Falu kommun betonar behovet av anpassat informationsmaterial, särskilt för yngre elever. Under den övergångsperiod då två system är i bruk samtidigt krävs dessutom förstärkt resurstilldelning till skolorna.

4. Elevperspektivet

Falu kommun vill särskilt framhålla vikten av att elevperspektivet ges en mer framträdande roll i betygssystemets utformning. Ett betygssystem är inte enbart ett verktyg för urval till vidare utbildning, utan har även stor påverkan på elevernas upplevelse av skolan, deras motivation och psykiska välbefinnande. Mot denna bakgrund anser nämnden att det elevnära perspektivet behöver fördjupas i den fortsatta beredningen. Särskilt vill Falu kommun peka på följande riskområden:

Ökad provstress

Slut- och examensprov som ges stor vikt för betyget kan skapa betydande stress, vilket riskerar att påverka både elevernas prestationer och psykiska hälsa negativt.

Osäkerhet kring slutbetyg

Eftersom betygen fastställs först efter de nationella proven i slutet av läsåret, finns det en risk för oro bland elever att tidigare prognoser inte överensstämmer med det slutliga betyget. Detta gäller särskilt då betygen meddelas sent som förslaget, mitt under sommaren.

Begränsade alternativ vid frånvaro

Det finns en risk att elever som av olika skäl inte kan genomföra slutproven hamnar i ett sämre läge när det gäller möjligheten att få ett rättvist betyg. Här krävs särskilda överväganden för att säkerställa att alla elever, oavsett individuella förutsättningar, ges likvärdiga möjligheter att visa sina kunskaper.

Falu kommun understryker vikten av att ett nytt betygssystem inte bara ska vara rättssäkert och likvärdigt, utan också socialt och pedagogiskt hållbart. I detta ingår att säkerställa att systemet är begripligt, förutsägbart och erbjuder rimliga förutsättningar för alla elever – oavsett förutsättningar – att visa sina kunskaper. Därför behövs ytterligare analys av hur förslagen påverkar elevernas vardag och hur stödinsatser kan utformas för att mildra negativa effekter.

Fokus på nationella proven

De föreslagna förändringarna leder i sig inte med nödvändighet till en ökad kvalitet i undervisningen eller ett förbättrat lärande hos eleverna. De nationella slutproven, ger endast en begränsad bild av elevernas samlade kunskaper och färdigheter. Det finns därför en risk att undervisningen i ökad utsträckning fokuseras på det som mäts i dessa prov, snarare än att stödja ett brett och fördjupat lärande för eleverna.

5. Bedömningssamråd***Stärkt professionell samsyn***

Falu kommun tillstyrker förslaget om att införa krav på bedömningssamråd. Sådana forum skapar viktiga möjligheter för kollegialt lärande och samsyn kring bedömning, särskilt i skolor där flera lärare undervisar i samma ämne. Bedömningssamråd kan bidra till ökad rättssäkerhet genom att stödja den professionella dialogen, främja gemensamma bedömningsgrunder och stärka likvärdigheten i undervisningen. De kan därmed ersätta fördelen som tidigare framkommit av gemensam rättning av nationella prov och fungera som en viktig arena för kollegialt lärande och samsyn.

Mot den bakgrunden tillstyrker Falu kommun förslaget om att införa en skyldighet att genomföra bedömningssamråd. Ett sådant krav kan bidra till ökad rättssäkerhet för eleverna, stärka undervisningens kvalitet och skapa större enhetlighet både inom och mellan skolor.

6. Prövning***Minskad provningsfrekvens som följd av tydligare struktur***

Falu kommun ser positivt på de föreslagna förändringarna som rör möjligheten till prövning efter avslutad grundskola. Enligt kommunens uppfattning skapar det nya systemet tydligare ramar för bedömning inom ordinarie undervisningstid, vilket minskar behovet av prövningar i efterhand.

Falu kommun delar också utredningens slutsats att detta sannolikt kommer leda till att prövning i årskurs 9 i stort sett upphör. På motsvarande sätt instämmer Falu kommun i bedömningen att sommarskola för niondeklassare därmed inte längre kommer vara aktuell. Förändringarna innebär en mer sammanhållen och förutsägbart modell för hur elevers kunskaper ska bedömas och följas upp.

7. Frågor som kräver vidare utredning

Falu kommun ser behov av att följande områden ges fortsatt beredning:

- Uppdraget för kommunal vuxenutbildning (Komvux) i relation till det nya betygssystemet.
- Lagstiftning och förtydligande av uppdraget för introduktionsprogrammen.